

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR
MARATHWADA UNIVERSITY,
AURANGABAD**

**Revised Syllabus of
M.A. (Sanskrit) Second Year
Semester-III & IV**

(Effective from 2010-11 onwards)

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY,
AURANGABAD**

**Revised Syllabus
Sanskrit – M.A. Second Year
(Under the Faculty of Arts)**

1. Year of Implementation -

will be implemented from June 2010

2. Pattern –

The pattern of Examination will be semester system (30 marks semester examination and 20 marks internal evaluation)

3. The structure :

Implementation of the structure as prescribed by university.

4. Nature of question paper : As per established pattern

5. Scheme of Teaching and examination :

Revised syllabus is designed for the students who want to learn Sanskrit and study or analyze the literature & language.

The internal assessment paper is designed for active participation in understanding language & literature.

M.A. Second year III rd Semester

Sr. No.	Course	Papers	Teaching Scheme		Exam Scheme		
			Credit	Periods	Sem Exam	Internal	Total
1	SAN MA 009	उपनिषद	4	60	30	20	50
2	SAN MA 010	काव्यशास्त्र (२ उल्हास)	4	60	30	20	50
3	SAN MA 011	दर्शन	4	60	30	20	50
4	SAN MA 012	आधुनिक साहित्य	4	60	30	20	50

M.A. Second Year (SANSKRIT) Semester IV

Sr. No.	Course	Papers	Teaching Scheme		Exam Scheme (Marks)		
			Credit Allotted	Periods	Sem Exam	Internal	Total
1	SAN MA 013	वेदाङ्ग	4	60	30	20	50
2	SAN MA 114	महाकाव्य	4	60	30	20	50
3	SAN MA 015	व्याकरण	4	60	30	20	50
4	SAN MA 016	दर्शन	4	60	30	20	50

Period = 15 Period

02 Credit = 15 Period

04 Credit = 60 Periods

60 periods are meant for classroom lecturers, field work and internal assessment.

तृतीय सत्र

प्रश्न पत्रिका ०९ -उपनिषद

गुण ५०

पेपर कोड - **SANMA 009**

१. केनोपनिषद (खण्ड एक)

३०

संदर्भग्रंथसूची :

१. आपली वेद आपली पुराणे - प्रसाद प्रकाशन पुणे
२. केनोपनिषद - द. वा. जोग
३. केनोपनिषद - वा.बी.बापट
४. उपनिषदर्थ व्याख्या - (पूर्वार्ध) डॉ. के.एल. दफ्तरी.

प्रश्नपत्रिका १०

काव्यशास्त्र

पेपर कोड -पेपर कोड - **SANMA 010**

गुण ५०

१ काव्यप्रकाश (उल्हास २ व ३)

३०

संदर्भ ग्रंथ -

१. काव्यप्रकाश - प्रा. आर.डी. शास्त्री
२. काव्यप्रकाश - कु. श्री. अर्जुन वाडकर
३. काव्यप्रकाश - अ.ग. मंगरूळकर
४. काव्यप्रकाश - ए.बी. गजेंद्रकर
५. काव्यप्रकाश - प्रा.झकळीकर
६. काव्यप्रकाश - डॉ. विश्वेश्वरसिंह - चौखम्भा प्रकाशन

प्रश्न पत्रिका ११ -दर्शन

पेपर कोड - **SANMA 011**

गुण ५०

१. तर्कसंग्रह

३०

संदर्भग्रंथसूची :

१. तर्कसंग्रह - अन्नभट्ट दिपिका - चौखम्भा प्रकाशन
२. तर्कसंग्रह - नलिनी चाफेकर , द.वा. जोग
३. तर्कसंग्रह - श्री. म. परांजपे
४. तर्कसंग्रह - आठले (English)

आधुनिक साहित्य

प्रश्नपत्रिका १२

पेपर कोड - **SANMA 012**

गुण ५०

१ कालिदास चरितम्

३०

संदर्भ ग्रंथ -

१. कालिदास चरितम् - श्री. भी. वेलणकर

चतुर्थ सत्र

वेदाङ्ग

प्रश्नपत्रिका ०१३

पेपर कोड - **SANMA 013**

गुण ५०

निरुक्त (अध्याय १)

३०

संदर्भ ग्रंथ :-

१. निरुक्त - डॉ. प्रज्ञा देशपांडे
२. निरुक्त - राजवाडे
३. निरुक्त - चित्रावशास्त्री - स्वाध्याय मंडल पारधी
४. निरुक्त - डॉ. र. मूळे

महाकाव्य

प्रश्नपत्रिका - १४

पेपरकोड **SANMA 014**

गुण ५०

महाकविकालिदास विरचित

३०

१. महाकाव्य महाकविकालिदास विरचित - रघुवंशम् (सर्ग १३ व १४)

संदर्भ ग्रंथ

१. रघुवंशम् महाकाव्य - महाकविकालिदास, संजीवनी टिकासहित, चौखम्बा प्रकाशन
२. संस्कृत काव्याचे पंचप्राण - डॉ. के.ना. वाटवे
३. संस्कृत महाकाव्य की परंपरा - डॉ. केशवराव मुसलगावकर

प्रश्नपत्रिका - १५

व्याकरण

पेपर कोड **SANMA 015**

गुण ५०

१. श्री भर्तृहरिविरचित - वाक्यपदीयम् – (ब्रह्मकाण्ड)

३०

संदर्भ ग्रंथ

१. वाक्यपदीयम् - श्री सूर्यनारायण शुक्ला

(ब्रह्मकाण्ड) चौखम्भा संस्कृत संस्थान

२) वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्ड) डॉ. शिवशंकर अवरथी

चौखम्भा विद्याभवन , वाराणसी

दर्शन

प्रश्नपत्रिका - १६

पेपर कोड - **SANMA 016**

गुण - ५०

१. श्रीईश्वरकृष्णविरचित सांख्यकारिका -

३०

संदर्भग्रंथ

१. सांख्यकारिका - चौखम्भा प्रकाशन

२. भारतीय दर्शनम् - चौखम्भा प्रकाशन

३. सर्वदर्शन संग्रह - माधवाचार्य

४. सांख्यकारिका – डॉ. श्रीकृष्णमणि त्रिपाठी

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
 एम. ए. संस्कृत द्वितीय वर्ष २०१० पासून कार्यान्वित
 तृतीय सत्र

प्रश्न पत्रिका ०९- उपनिषद

पेपर कोड **SANMA 009**

गुण - ३०

वेळ १.३० तास

प्र. १ सटीप भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र. २. संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)	१०
प्र. ३. दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्यासह	१०

प्रश्नपत्रिका १०- काव्यशास्त्र

पेपरकोड - **SANMA 010**

गुण - ३०

वेळ १.३०

प्र. १ स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र. २. विवेचक परिच्छेद लिहा. (कोणतेही दोन)	१०
प्र. ३. दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्यासह (कोणतेही दोन)	१०

आधुनिक साहित्य

प्रश्नपत्रिका ०१२

पेपर कोड **SANMA 012**

गुण ३०

वेळ : १.३० तास

प्र. १ विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन)	१०
प्र.२ दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्यासह	१०
प्र. ३. दीर्घोत्तरी प्रश्न विकल्यासह	१०

चतुर्थ सत्र

प्रश्नपत्रिका १३ वेदाङ्ग
पेपरकोड **SANMA 013**

गुण - ३०
वेळ : १.३० तास

प्र.१- विवचेक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन)	१०
प्र.२. दिर्घोत्तरी प्रश्न विकल्यासह	१०
प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न विकल्यासह	१०

प्रश्नपत्रिका १४ महाकाव्य

पेपरकोड **SANMA 014**

गुण - ३०
वेळ १.३० तास

प्र.१ भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र.२. संदर्भासह स्पष्टीकरण करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न विकल्यासह	१०

व्याकरण

प्रश्नपत्रिका १५

गुण - ३०

पेपरकोड **SANMA 015**

वेळ : १.३० तास

वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्ड)

प्र.१.	भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र.२	विवेचक परिच्छेद लिहा. (कोणतेही दोन)	१०
प्र.३	दिर्घोत्तरी प्रश्न विकल्पासहित	१०

दर्शन (सांख्यकारिका)

प्रश्नपत्रिका - १६

गुण - ३०

पेपर कोड **SANMA 016**

प्र.१	भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र.२	संदर्भासह स्पष्टीकरण (कोणतेही दोन)	१०
प्र.३	विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन)	१०

- प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेस अंतर्गत मूल्यमापनाचे २० गुण आहेत.

बी.ए. द्वितीय वर्ष
(संस्कृत ऐच्छिक)
तृतीय सत्र

प्रश्न पत्रिका ०६-

नाटयलक्षण व नाटक

गुण ५०

पेपर कोड - **SAN BA006**

-
१. नाट्यशास्त्रानुसार नाटकाची लक्षणे ३०
२. महाकवी कालिदास विरचित अभिज्ञानशाकुन्तलम्
(१ ते ३ अंक)

उद्दिष्टे :

१. शास्त्रशुद्ध नाटयलक्षणांचा नाट्यशास्त्रानुसार अभ्यास करणे.
२. अभिज्ञानशाकुन्तलमद्वारे तत्कालीन सामाजिक , सांस्कृतिक , धार्मिक मूल्ये व आचार तत्वांचे आदर्श यांचे अध्ययन करणे.
३. कालिदासाच्या संवादचातुर्याचे, सौंदर्यवर्णन कौशल्याचे, व्यक्तिरेखांच्या स्वभाव वैशिष्ट्यांचे अध्ययन करणे.

संदर्भग्रंथसूची :

१. नाटयशास्त्र (भरतमुनी) - चौखम्बा प्रकाशन, वाराणसी
२. दशरूपकविधान - प्रा.र.प.कंगले, साहित्य - संस्कृती मंडळ
३. अभिज्ञानशाकुन्तलम् (मराठी) - रा.शं. वाळिंबे
४. अभिज्ञानशाकुन्तलम् - गंगा संस्कृत हिन्दी व्याख्योपेतम

डॉ. गंगासागर राय

चौखम्बा प्रकाशन, दरियागंज

बी.ए. द्वितीय वर्ष
(संस्कृत ऐच्छिक)

चतुर्थ सत्र

प्रश्न पत्रिका ०७- संस्कृत नाटयसाहित्याचा इतिहास
(उत्पत्ती व -हास)
पेपर कोड - **SAN BA007**

गुण ५०

१. अश्वघोष	३०
२. भास	
३. कालिदास	
४. शुद्रक	
५. विशाखादत्त	
६. भट्टनारायण	
७. भवभूति	
८. श्रीहर्ष	

या नाटककारांच्या नाटकांचा इतिहास

उद्दिष्टे :

१. संस्कृत साहित्याच्या गौरवशाली परंपरेतील सुविख्यात नाटककारांचा परिचय करून देणे.
२. नाटकाच्या उत्पत्ती व -हासाची कारणे यांचे अध्ययन करणे.
३. नेट/सेट परीक्षांच्या अध्ययनाच्या दृष्टीने पूर्वतयारी

संदर्भग्रंथसूची :

१. संस्कृत नाटके आणि नाटककार - गो.के.भट
२. संस्कृत साहित्याचा सोपपत्रिक इतिहास - डॉ.वि.वा.करंबळेकर
श्री. शारदा प्रकाशन , नागपूर
३. संस्कृत नाटक - ए.बी.कीथ - हिन्दी अनुवाद उदय भानुसिंह
मोतीलाल बनारसीदास दिल्ली
४. संस्कृत के प्रमुख नाटककार - डॉ. गंगासागर राय
डॉ. गंगासागर राय
चौखम्भा प्रकाशन, दरियागंज
५. संस्कृत नाटय सौंदर्य - के.ना. वाटवे
६. संस्कृत शास्त्रों का इतिहास - डॉ. बलदेव उपाध्याय चौखम्भा प्रकाशन, नई दिल्ली.

बी.ए. द्वितीय वर्ष
(संस्कृत ऐच्छिक)

चतुर्थ सत्र

प्रश्न पत्रिका ०८-

नाटक अभिज्ञानशाकुन्तलम्

गुण ५०

पेपर कोड - **SAN BA008**

कालिदास विरचित अभिज्ञानशाकुन्तलम् (अंक ४ ते ७)

३०

उद्दिष्टे :

१. संस्कृत साहित्यातील मूर्धन्य ग्रंथ अभिज्ञानशाकुन्तलम् या नाटकाचा अभ्यास करणे.
२. वस्तुग्रंथनचातुर्य, स्वभावपरिपोष, भाषेचे सौष्ठव, इत्यादी कालिदासांच्या लेखनशैलीचे अभिज्ञानशाकुन्तलमद्वारे अध्ययन करणे.

संदर्भग्रंथसूची :

१. अभिज्ञानशाकुन्तलम् रमा संस्कृत टिका व अनुवाद
डॉ. रमाशंकर त्रिपाठी विश्वविद्यालय, प्रकाशन, वाराणसी
३. अभिज्ञानशाकुन्तलम् (मराठी) नीला सोमलवार - अमरावती

बी.ए., बी.एस्सी व बी. कॉम द्वितीय वर्ष

विषय :- संस्कृत द्वितीय भाषा

तृतीय सत्र

प्रश्न पत्रिका ०३

पेपर कोड **SAN SLO03**

मार्क - ५०

वाग्सुधा - विभाग अ

चतुर्थ सत्र

प्रश्न पत्रिका ०४

पेपर कोड **SAN SLO04**

वाग्सुधा विभाग ब

उद्दिष्टे :

१. प्राचीन भारताच्या समृद्ध ज्ञान परंपरेचे द्योतक असणा-या वैविध्यपूर्ण संस्कृत साहित्याचा परिचय करून देणे
२. संस्कृत साहित्यातील गद्य-पद्य प्राचीन विज्ञानशास्त्र, अर्थशास्त्र, कथा साहित्याचा परिचय करून देणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ संस्कृत तदर्थ अभ्यास मंडळाद्वारे संपादित
चिन्मय प्रकाशन - औरंगाबाद

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
बी.ए. द्वितीय वर्ष
(संस्कृत ऐच्छिक)
शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ पासून लागू
तृतीय सत्र

प्रश्न पत्रिका ०५- किरातार्जुनीयम् (सर्ग ३)	वेळ १.३०
	गुण - ३०
प्र. १ भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र. २. संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)	१०
प्र. ३. विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन)	१०

प्रश्न पत्रिका ०६- नाट्य-लक्षण अभिज्ञानशाकुन्तलम् (अंक १ ते ३)	वेळ १.३०
	गुण - ३०
प्र. १ भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र. २. संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)	१०
प्र. ३. विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन)	१०

चतुर्थ सत्र

प्रश्न पत्रिका -७	वेळ १.३०
	गुण - ३०
संस्कृत नाट्य साहित्याचा इतिहास	
प्र. १ विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणत्याही दोन) नाटकाची कथावस्तु	१०
प्र. २. विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणत्याही दोन)	१०
प्र. ३. दिर्घोत्तरी प्रश्न किंवा दिर्घोत्तरी प्रश्न	१०

पेपर ०८

अभिज्ञानशाकुन्तल

वेळ १.३०

गुण – ३०

अभिज्ञानशाकुन्तल ४ ते ७

प्र. १ भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र. २. विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणतेही दोन)	१०
प्र. ३. दिर्घोत्तरी प्रश्न	१०
किंवा	
दिर्घोत्तरी प्रश्न	

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप
बी.ए., बी.एस्सी व बी. कॉम द्वितीय वर्ष
विषय :- संस्कृत द्वितीय भाषा
शैक्षणिक वर्ष २०१०-११ पासून लागू
तृतीय सत्र

प्रश्न पत्रिका ३ वाग्सुधा (विभाग अ)

मार्क - ३०

वेळ - १.३०

प्र. १. भाषांतर करा (कोणतेही दोन)	१०
प्र. २. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)	१०
प्र. ३. दिर्घोत्तरी प्रश्न	१०
किंवा	
दिर्घोत्तरी प्रश्न	

चतुर्थ सत्र

प्रश्न पत्रिका -४

वेळ १.३० तास

वाग्सुधा- विभाग ब

गुण - ३०

प्र. १ भाषांतर करा (कोणत्याही दोन)	१०
प्र. २. विवेचक परिच्छेद लिहा (कोणत्याही दोन)	१०
प्र. ३. दिर्घोत्तरी प्रश्न	
किंवा	
दिर्घोत्तरी प्रश्न	१०

अन्तर्गत मूल्यमापन पध्दती

बी.ए.द्वितीय वर्ष

सत्र ३ व सत्र ४ मधील

प्रत्येक पेपर करिता

अ. वर्ग चाचणी

ब. गृहपाठ

वर्ग चाचणी -

संबंधीत विषयाच्या अभ्यासक्रमावर ५ गुणांचे दोन प्रश्न देवून वर्ग चाचणी घेण्यात यावी.

शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्रात १५ सप्टेंबर पर्यंत

व द्वितीय सत्रात - १५ फेब्रु. पर्यंत.

वर्ग चाचणी घेण्यात यावी.

गृहपाठ : ५ मार्काचे ४ लघुत्तरी प्रश्न एका सत्रात विचारले जातील. २० मार्काचे रूपांतर १० गुणांत केले जाईल.